

Герасимова О. О., Посилкіна О.В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

**Теоретичні аспекти використання системного підходу в управлінні
зкладами охорони здоров'я**

o.a.gerasymova@gmail.com

Актуальність дослідження. Ефективне управління закладами охорони здоров'я (ЗОЗ) є ключовою умовою належного функціонування системи охорони здоров'я. Від вірно обраної концепції управління та практичної її реалізації залежить стан суб'єкта господарювання, динаміка його розвитку і кінцеві результати діяльності (якість медичних послуг, зниження захворюваності населення, підвищення економічної ефективності тощо). В умовах військових дій на території України і дедалі більшого входження національної економіки у стан стагнації відбувається скорочення державних програм у сфері медицини, знижується платоспроможний попит населення на медичні послуги. Внаслідок синергетичної дії цих та інших факторів формування на практиці ефективної та дієвої системи управління на теперішній час є надзвичайно актуальним завданням для вітчизняних ЗОЗ. Як свідчить світовий досвід, важливим напрямом удосконалення системи управління в ЗОЗ є упровадження системного підходу. Актуальність упровадження системного підходу в управління вітчизняними ЗОЗ обумовлена: ускладненням внутрішньої структури управління; розширенням і розгалуженням зв'язків із стейкхолдерами; швидким і безперервним зростанням обсягу інформації; нестабільністю навколишнього середовища; посиленням конкурентної боротьби на ринку медичних послуг. Все вищезазначене і обумовило актуальність теми нашого дослідження.

Метою роботи є обґрунтування наукових підходів до реформування системи менеджменту в ЗОЗ на основі системного підходу.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення, формально-логічний, системно-структурний, порівняння та інші.

Отримані результати. Система управління охороною здоров'я є надскладною. При чому складність значно зростає, коли мова йде про систему державного управління, адже переплітаються суб'єкти з об'єктами управління в залежності від рівня управління. Враховуючи на це, сучасні підходи до управління ЗОЗ повинні ґрунтуватись на загальних принципах теорії систем.

Системний підхід – це спосіб мислення стосовно організації та управління, в основу якого покладений розгляд проблем як єдиного цілого, як системи. Будь яка система – це сукупність елементів, які перебувають у зв'язку та відношеннях між собою, що утворюють визначену цілісність, єдність.

Найважливішими принципами системного підходу в управлінні ЗОЗ ми вважаємо наступні:

- процес прийняття рішень повинен починатися з постановки цілей;
- необхідно розглядати ЗОЗ як ціле, як єдину систему і виявити всі наслідки і взаємозв'язки кожного локального управлінського рішення;
- необхідно виявити та аналізувати можливі альтернативні шляхи досягнення цілей;
- цілі окремих підсистем не повинні вступати в конфлікт з цілями всієї системи;
- перехід від абстрактного до конкретного;
- єдність аналізу і синтезу, логічного та історичного;
- виявлення в об'єктів різних за якістю зв'язків в їх взаємодії.

З погляду системного підходу будь-яка система (об'єкт) має вхід, вихід, зв'язок із зовнішнім середовищем та зворотний зв'язок. Для ЗОЗ, який провадить медичну практику, вони можуть бути наступними:

- вхід – постачання обладнання, інструментів, лікарських засобів, загалом формування та утримання інфраструктури основної діяльності тощо;
- вихід – характеристики наданих медичних послуг, їх якість, відповідність протоколам лікування та галузевим стандартам і нормам тощо;
- зв'язок із зовнішнім середовищем – відносини з органами державної і муніципальної влади, фінансово-кредитними установами, постачальника-

- ми, іншими медичними установами тощо;
- зворотний зв'язок – дані про результати діяльності ЗОЗ, відгуки пацієнтів, скарги, потреба в повторних послугах тощо.

Отже, сутність системного підходу до управління ЗОЗ полягає в наступному: формулюванні цілей та встановленні їхньої ієрархії до початку будь-якої діяльності, пов'язаної з управлінням; отриманні максимального ефекту, тобто досягнення поставлених цілей шляхом порівняльного аналізу альтернативних шляхів та методів досягнення цілей та здійснення вибору більш оптимального; кількісній оцінці цілей та засобів їх досягнення, заснованій на всебічній оцінці всіх можливих і запланованих результатів діяльності, враховуванні дії чинників внутрішнього та зовнішнього середовища.

Нами визначені основні етапи системного управління ЗОЗ:

- 1.Формулювання місії закладу, постановка мети.
- 2.Розчленовування системи на складові і детальне вивчення кожної підсистеми.
- 3.Виявлення факторів, що впливають на підсистеми і ЗОЗ, як систему, в цілому, їх угруповання і ранжування.
- 4.Пошук відхилень існуючого стану системи від бажаного.
- 5.Визначення об'єктивних і суб'єктивних причин відхилень.
- 6.Встановлення основних способів, методів і засобів приведення системи в бажаний стан.
- 7.Пошук ресурсів, необхідних для вирішення проблеми.
- 8.Реалізація запланованих заходів.
- 9.Контроль і аналіз результатів.

Висновки. Впровадження системного підходу до управління ЗОЗ дозволить покращити процеси керівництва та ефективно використовувати методи оперативного, тактичного і стратегічного управління, що буде позитивно впливати на розвиток закладу і його швидку адаптацію до змін зовнішнього середовища.